468 á atvinnu-leysisskrá

GV- Um mánaðamótin síðustu voru 468 skráðir atvinnulausir á landinu, og eru það heldur færri en um mánaðamótin janúar-febrúar, þá voru 511 skráðir atvinnulausir.

Atvinnuleysisdagar í mánuðinum voru alls 9.186. Í kaupstöðunum voru 338 atvinnulausir um síðustu mánaðamót, í kauptúnum með yfir 1000 íbúa voru 18 á atvinnuleysisskrá og 112 í öðrum kauptúnum.

Flestir voru skráðir atvinnulausir í Reykjavík, samtals 111, og næst flestir á Sauðárkróki eða 66. Af kauptúnum voru flestir skráðir atvinnulausir á Þórshöfn, 29 manns.

Að sögn fréttaritara Tímans á Sauðárkróki vakti þessi frétt um mikið atvinnuleysi á Sauðárkróki nokkra furðu, þar sem ekki væri betur vitað en atvinnuástand væri þar mjög gott. Helzta skýringin á þessu væri sjálfsagt sú að lítil vinna var í frystihúsum í páskavikunni vegna þorskveiðibannsins.

6 Alþingi

að vera gerður að kaupstað. Ég tel þessa þróun mjög varhugaverða, þar sem hún hefur brotið niður það stjórnsýslukerfi, sem við höfum búið við í 100 ár. Ýmsar sýslur eru sem félagslegar einingar orðnar of litlar til að gegna því hlutverki, sem þeim bæri að gegna sem stjórnsýslueining. Ef óhindrað yrði haldið áfram á sömu braut, mundi þessum sýslum fjölga.

Ég lít einnig svo á, að félagslega séð gegni nokkuð öðru máli um Selfoss en t.d. nýju kaupstaðina í Reykjaneskjördæmi.

Selfosshreppur hefur dafnað sem sameiginlegur þjónustuhreppur fyrir hreppa Árnessýslu og þangað flyttist engin ný þjónusta þrátt fyrir breytinguna. Selfoss hefur gegnt mikilvægu forustuhlutverki þegar litið er á Árnessýslu sem félagslega heild. Það orkar því tvímælis, hvort rétt er að rjúfa nú þessi tengsl á þann hátt sem verða mundi með samþykkt frumvarpsins nú.

Réttarstaða sveitarfélaganna í landinu er með tvennu móti. Samkvæmt hugmynd sýslunefndar Árnessýslu mundi skapast þriðja réttarstaða, sem næði til Selfosskaupstaðar eins. Sem áður segir tel ég þá hugmynd svo mikillar athygli verða, að það beri að samhæfa hana réttarstöðu annarra sveitarfélaga.

Að mínu mati verður ekki undan því vikizt lengur að taka þessi mál til alvarlegrar endurskoðunar og að því stefnt að gera í raun réttarstöðu allra sveitarfélaga hina sömu.

Ég bregð ekki fæti fyrir það, að Selfosshreppur njóti sömu réttinda og sveitarfélög af sambærilegri stærð, en tel málið ekki svo aðkallandi, að neinn herðasbrestur verði þótt því verði frestað og þess freistað að ná samstöðu um nýtt heildarskipulag í þessum málum".

Gerði Gunnlaugur að lokum grein fyrir bréfi er honum hefði í gærmorgun borizt frá varaoddvita og tveimur hreppsnefndarmönnum á Selfossi þar sem þeir mæltust til þess að afgreiðslu þessa máls yrði frestað á Alþingi þangað til hreppsnefnd hefði fjallað um hugmyndir sýslunefndar Árnessýslu.

Kvaðst Gunnlaugur telja sjálfsagt að verða við þessum óskum og væri enda hér um það litla breytingu að ræða, að engin vá ætti fyrir dyrum að vera þó að málinu yrði vísað til ríkisstjórnarinnar með það í huga að hún stefndi að því að leggja fyrir næsta þing frumvarp til laga um samræmda löggjöf fyrir öll sveitarfélög í landinu.

Að lokinni ræðu Gunnlaugs var málinu frestað.

Verið að koma fyrir álnavöru

Á Íslandi hafa líklega alltaf verið til góðir vefarar og vefnaður hefur tíðkazt meðal þjóða heims frá örófi alda, nær lengra aftur en mannkynssagan ef það er þá ekki þversögn í sjálfu sér. Steinaldarmenn kunnu fyrir sér í vefnaði, um það hafa fundizt minjar bæði í Alpafjöllum og eins í Suður-Ameríku, og Forn-Egyptar voru snjallir vefarar, um það bera múmíur, sem eru svo vel klæddar góðum fataefnum, að nútímatau mun ekki jafna þar um.

Þegar ullin fór í vélar

Frá þessu er ekki greint sem byrjun á alheims vefnaðarsögu lega þagnaðir, því á Íslandi vefa nú aðeins örfáir sérvitringar og nokkrar skeggjaðar konur. Hitt gera vélarnar.

Það er auðvelt að hugsa sér fyrirkomulag á vefnaði á Íslandi til forna. Það var ofið vaðmál og margir urðu slyngir vefKarlmenn tóku þó þátt í ullarvinnunni, kembdu ull og svo framvegis, en kvenþjóðin vann ullarverkin. Þó munu karlmenn hafa byrjað að vefa, þegar erlendi vefstóllinn, eða danski vefstóllinn fór að ryðja sér til rúms. Það var hægt að sitja við

Textílfélagið

Handvefnaður veitir vélunum aðhald

hér í Tímanum, heldur vegna þess að hér á að fjalla um sýningu íslenzkra vefara, eða Textílfélagið, eins og það heitir, en það eru samtök þeirra er fást við vefjarlist af einhverju tagi, því það einkennilega kemur í ljós þegar maður hefur komið í kjallara vefaranna í Norræna-húsinu, að líklega hefur í vissum skilningi aldrei verið ofið eins lítið á Íslandi og á vorum dögum, þrátt fyrir ofboðslegar samstæður og mótora hjá Gefjuni niður á Akureyri, og hjá þeim á Álafossi. Ástæðan er sú, að almenningur fæst ekki lengur við vefnað — kaupir hann aðeins í búðum.

Þessi listgrein, sem fylgdi almenningi af lífsnauðsyn gegnum tíðina, hefur nú verið afhent vélunum fyrir norðan og sunnan fyrir fullt og allt.

Fljótt á litið virðist þetta hagnýt ráðstöfun. Það byrjaði með því að bændur komu með ull sína í forvinnslu í vatnsorku og greiddu með bandi, en svo fór að fabrikkurnar tóku ullina alla og bóndinn fékk aðeins greiðslu í peningum til þess að kaupa sér dúka í búð. Þar með var vefnaður úr sögunni sem heimilisiðnaður, hann var orðinn að stóriðju, og sem dæmi, þá munu Sambandsverksmiðjurnar fyrir norðan nota orku fyrir um það bil 100 milljónir króna á ári, annað er svo þar fyrir utan.

Búðardúkarnir voru mjúkir, sterkir og höfðu alla ágæta eiginleika vaðmáls og dúka, og voru ódýrari þar á ofan. Var undan nokkru að kvarta? Jú, það er viss hætta á því að þjóðleg einkenni glatist í vefnaði, sem öðru sem færist á verksmiðjustigið svona aðdráttarlaust, því þar ríkja önnur sjónarmið.

Ég veit ekki tölu vefstóla á Íslandi, en sjálfur sá ég vefstóla á heimilum norður í Húnavatnssýslu þegar ég var barn. Þeir voru notaðir á vetrum og þeir minntu mig á hörpur, eða hljóðfæri fremur en framleiðslutæki, því í Reykjavík var þetta víst óþekkt með öllu, og nú eru allir vefstólarnir í Svínadalnum lík-

fólk í listum

arar. Enn aðrir sköruðu fram úr og brugðu á leik.

Menn gerðu tilraunir með liti og form, og heiðir komust á. Líka tízka. Það sem mestu skipti þó var það að þarna var þjóðin sjálf að störfum, en ekki aðeins hópur sérfræðinga, og það er einmitt þess vegna, sem Textílfélagið er svo dýrmætt fyrir landið, það er eins konar listrænt mótvægi við vélarnar, sem þó skulu sízt lastaðar, því þar gjöra menn ennþá sitt bezta til þess að halda í þjóðleg einkenni og mynstur.

Konur einar vefa

Því er haldið fram í bókum og lærðum ritum að karlmenn hafi lítið fengizt við vefnað fyrr á öldum.

Það var verk kvenna.

þetta verk, en þegar ofið var í kljásteinavefstólnum varð að standa og ganga tvisvar í kring um vefstaðinn við hver skil. Var talið að dugleg vefnaðarkona gengi þingmannaleið á dag.

Því nenntu karlmenn ekki.

Þótt ýmislegt væri reynt, þá var heimilisvefnaðurinn, gjaldvoð og fleira ekki ábúðarfull né skrautleg vara.

Skrautlegri vefnaður tilheyrði efnaheimilum mest, söðulklæði, eða söðulaklæði voru glitofin og hin fegurstu á að líta. Þar spreyttu hannyrðakonur sig við mynsturgerð og þótt uppdrátturinn sé í höfuðatriðum hinn sami, þá var breytt útaf. Salúnsvefnaður var hafður á brekánum og fleira var gjört til skrauts.

Svo virðist sem konur einar vefi enn þann dag í dag á Íslandi. Þó munu einhverjir karlar fást við þessa göfugu handiðn og listgrein.

Á sýningunni í Norræna-húsinu sýna einvörðungu konur.

Sumar eru vel kunnar af verkum sínum, t.d. Ásgerður Búadóttir og Hildur Hákonardóttir, og við sjáum að nýir og nýtir kraftar hafa bætzt við. Nefni ég þær hér af handahófi án athugasemda að mestu. Anna Þóra Karlsdóttir, sem á tvær ljómandi skemmtilegar myndir. Sigrún Sverrisdóttir, sem hefur mjög góð tök á efnisvali sínu, Salóme Fannberg, sem virðist ætla aftur í steinöld með verkin, Sigurlaug Jóhannsdóttir á einkar fagra og „ullarlega" fíngerða serki. Tvær smámyndir inni í horni voru skemmtilegar en ég er búinn að gleyma hver gerði þær. Fleira athyglisvert var líka að sjá þótt það sé ekki nefnt hér.

Um efni, fataefni, gardínur og sængurfataefni vil ég vera fáorður. Taubrykk Steinunnar Bergsteinsdóttur eru þannig ágæt sem myndlist, þ.e. Lóur, Kisur og hvað það nú var, en sem álnavara er þetta ljótt. Hún á að búa til myndir.

Hápunktur sýningarinnar virðist mér vera verk Hildar Hákonardóttur. Svona á að sýna. Frumlegt, og kemur á óvart.

Verk Ásgerðar Búadóttur eru í topp klassa, en þau höfum við séð áður og dregur það úr áhuganum, þótt það gefi sýningunni visst inntak.

Að lokum.

Á sýningunni eru einvörðungu fullgerð verk. Hvernig væri að sýna næst hvernig þessi verk verða til. Sýna uppdrætti, hálfgjörð verk í vinnslu o.s.frv.

Hönnuðir álnavöru gætu þá sýnt fleiri tilraunir og hugmyndir, en þeir gjöra. Að vísu eru sýnd þarna skapalón, og er það ágæt byrjun.

Textílfélagið boðar árlega samsýningar framvegis.

Að því er mikill fengur, því eins og áður sagði, þá er þjóðin í vissri hættu stödd vegna vélanna.

Ullin hefur verið afhent sérfræðingunum, eins og bókmenntirnar og þá er allt í voðanum, og við þökkum að lokum fyrir ágæta og skemmtilega sýningu.

Jónas Guðmundsson

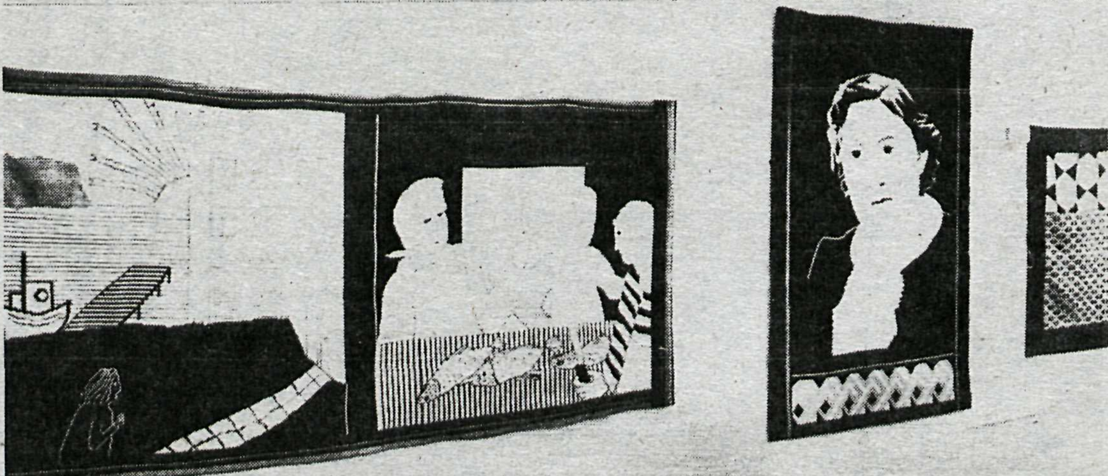

Verk Hildar Hákonardóttur